



Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över förslag om nya energipolitiska mål

Er beteckning: KN2023/04578

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker införandet av ett planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål för elsystemet. För att planeringsmålet ska få genomslag i plan- och tillståndsprocesser krävs dock uppdaterade och nya riksintresseanspråk som avser energi. Därutöver krävs det att länsstyrelsen och andra myndigheter tillförs långsiktiga resurser för att ges rätt förutsättningar för att genomförandet görs på ett effektivt och rättssäkert sätt. Även specifika etappmål som ska nås innan målåret 2045 bör definieras.

Länsstyrelsen har inget att erinra att energieffektivitetsmålet ses över men anser att regeringen särskilt bör beakta kritiken från Riksrevisionen och säkerställa att det vid en översyn av energieffektiviseringsmålet också ingår omfattande konsekvensanalyser. Länsstyrelsen menar också att det är viktigt att ett nytt mål för energieffektivisering även fortsatt innebär en styrning mot energieffektivitet.

Planeringsmål för elsystemet

Länsstyrelsen delar regeringens bedömning av behov av ett planeringsmål för elsystemet för att möta utmaningarna vad gäller ökad elproduktionskapacitet samt utbyggnad av elnät och lagringsmöjligheter. Länsstyrelsen delar också bedömningen att planeringsmålet bör utgå från de senaste scenarierna och att i nuläget planera för 300 TWh år 2045 bedöms vara rimligt.

Länsstyrelsen anser dock att målet behöver kompletteras för att få genomslag i plan- och tillståndsprocesser, vilket regeringen uttrycker är ambitionen under skälen för förslaget och bedömningen. Kompletteringen bör dels bestå av specifika etappmål som utgår från "back-casting" och identifierar vilka mål som behöver

uppnås innan år 2045 för att möjliggöra planeringsmålet. Därutöver anser Länsstyrelsen att en förutsättning för att planeringsmålet ska få genomslag i plan- och tillståndsprocesserna är att ansvariga myndigheter får i uppdrag att uppdatera och ta fram nya riksintresseanspråk som avser energi. Utan detta bedömer Länsstyrelsen att den regionala nivån för energiplaneringen huvudsakligen kommer belysa allmänna intresse av väsentlig betydelse (så som energiproduktion) vilka inte kan prioriteras framför ett riksintresse. Med nuvarande lagstiftning och förutsättningar finns det i en prövning inget lagstöd för att ge ett allmänt intresse företräde framför ett riksintresse, om riksintresset riskerar att påtagligt skadas.

Ytterligare en förutsättning för att planeringsmålet ska få genomslag i plan- och tillståndsprocessen är att långsiktiga och adekvata resurser tillförs länsstyrelserna. Flera nyckelfunktioner som omfattar tillstånd relevanta för den gröna omställningen är redan idag hårt belastade, vilket resulterar i längre prövningstider. Även insatser och resurser för kommuner är behövligt då de sitter på ansvaret för den kommunala energiplaneringen samt den fysiska planeringen och flera miljötillstånd.

Med detta nämnt välkomnar Länsstyrelsen rollen för att samordna arbetet med en utvecklad regional energiplanering, men att ovan nämnda kompletteringsbehov är förutsättningar för att planeringen ska få ett *”ökat genomslag i plan- och tillståndsprocesser”*. Å

Leveranssäkerhetsmål för elsystemet

Det är positivt att regeringen i skäl för förslaget och bedömningen nämner att elsystemet ska ha förmåga till ödrift samt dödnätstart. Länsstyrelsen vill i anslutning till detta understryka att för att klara klimatmålen behöver det också göras satsningar för att möjliggöra att dessa förmågor inte har negativ påverkan på klimatmålen. Analyser behöver också göras av förmågornas bidrag till och påverkan på ekologisk hållbarhet. Riksrevisionen presenterade i rapporten om statens åtgärder för utveckling av elsystemet (RiR 2023:15) en bedömning av att konsekvensanalyser för försörjningstryggheten varit otillräckliga med avseende på de olika beslutens bidrag till ekologisk hållbarhet och klimatmålen.

Det framhålls att elsystemet måste kunna leverera el till samhället under samtliga krisnivåer. Resultatet av Energimyndighetens uppdrag om energiförsörjning för totalförsvaret (KN2023/03802)

kommer kunna utgöra en utgångspunkt för att fastställa det regionala behovet. Länsstyrelsen vill påpeka att för att kunna beräkna totalförsvarets behov av el, kommer det också behöva identifieras hur man pekar ut viktig verksamhet för totalförsvaret samt hur man bevakar utvecklingen för dessa. Det är också viktigt att konstatera att inte alla verksamheter är lika viktiga för totalförsvaret under samtliga krisnivåer. För att kunna ha ett motståndskraftigt system behöver också förmågorna skilja sig beroende på vilken störning/kris man behöver hantera. Metoder och verktyg för att hantera och identifiera vad som är viktig verksamhet vid olika kris-scenarion behöver finnas, något som i dagsläget i stor utsträckning saknas.

Bortse inte från nyttorna med prisvolatilitet

Länsstyrelsen vill också understryka att ett visst mått av prisvolatilitet inte inneboende är av ondo, eftersom det ökar incitamenten och lönsamheten för slutkund att minska sin användning, ställa om sina energisystem eller nyttja dem effektivare. Det bidrar också till att skapa marknadsförutsättningar för energilager och flexibilitet. De senaste årens volatilitet har, trots stundtals akuta påfrestningar för hushåll och företag, också ökat incitamenten för dessa aktörer att göra omställningar av sina energisystem (t.ex. byta från direktverkande el till värmepump för uppvärmningsändamål). Det har också konstaterats att el-besparing hos slutkund var det som hade störst resultat och minskade elbehovet under förra vinterns ansträngda lägen. El-besparingen som gjordes ska visserligen inte likställas med energieffektiviserings-potentialen, men det ger en antydning om vikten av att nyttja befintliga resurser effektivt vilket alltså ett visst mått av volatilitet ger incitament för.

Energieffektiviseringsmål

Regeringen presenterar inte något förslag för detta mål utan endast en bedömning av att nuvarande mål - *Sverige ska år 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP) - bör ses över.* Även konsekvensanalysen är kortfattad. Under skälen till bedömningen pekas målet ut att riskera att stå i konflikt med Sveriges klimatmål om nettonoll-utsläpp senast 2045. Regeringen menar att industrins omställning till fossilfrihet innebär en betydande ökning i tillförd energi. Länsstyrelsen vill understryka att regeringen bör tillse att

det genomförs en utredning som undersöker om risken är befogad samt vad ett nytt energieffektiviseringsmål innebär för konsekvenser. Precis som för leveranssäkerhetsmålet bör regeringen särskilt beakta kritiken från Riksrevisionen och sörja för att ingående konsekvensanalyser genomförs. Länsstyrelsen vill också framhålla att det är viktigt att det nya målet innebär en fortsatt styrning mot energieffektivitet.

Allmänna synpunkter

Utöver ovanstående synpunkter i samband med respektive mål och konsekvensanalysen vill Länsstyrelsen framföra följande synpunkt.

Nätutvecklingsplaner

Under skälen för förslaget och bedömningen för både planerings- och leveranssäkerhetsmålet nämns Energimarknadsinspektionens behov av uppdrag för att utveckla arbetet med elnätbolagens nätutvecklingsplaner. Länsstyrelsen vill i samband med detta påpeka att det även vore önskvärt om andra myndigheter, som har befogenhet att ta fram föreskrifter och vägledningar för de intressenter som behöver delta i framtagandet samt samrådsprocesser och resultatet av nätutvecklingsplanerna, också får kompletterande uppdrag för detta. Det kan exempelvis finnas anledning att ge Boverket i uppdrag att i sin vägledning om elnät i planering utveckla vägledningen så att den kompletterar Energimarknadsinspektionens vägledning för elnätsföretagen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med klimat- och energistrateg Sandra Johanne Selander som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Rima Daoud, avdelningschef miljöskydd och Jeanette Schlaucher, enhetschef miljöstrategiska medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.